

Kadınların Denizcilik Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bir Araştırma

Dinçer Bayer*
Piri Reis Üniversitesi

Öznur Şahin Nardalı**
Piri Reis Üniversitesi

Öz

Bugün, kadınlar daha önceleri tamamen erkeklerin istihdam edildiği alanlarda da görünmeye başlamıştır. Denizcilik bu iş alanlarından biridir. Günümüzde gemilerde çalışan kadınların sayısı giderek artmaktadır. Gemilerde çalışan kadınlar; yaptıkları işlerin, içinde buldukları ortamın ve işten beklenen çıktılarının özellikle erkekler için düzenlenmiş olması nedeniyle sorunlar yaşamaktadırlar. Günümüzde, Türkiye’de kadınlar gemide çalışmak üzere yükseköğretim kurumlarında Yüksek Lisans, Lisans ve Önlisans programlarında eğitilmektedirler. Lisans programları genel olarak Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği programı ile Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği programıdır. Önlisans programları ise Deniz Ulaştırma İşletme, Gemi Makineleri İşletme, Deniz ve Liman İşletmeciliği, Yat İşletme ve Yönetimi, Mekatronik (Elektro Teknik) ile Deniz Aşçılığı programları olarak yürütülmektedir. Bu programlar kadın, erkek ayrımı gözetmeksizin gemide çalışacak personel yetiştirmektedir. Kadınların gemilerde karşılaştıkları sorunlar eğitim kurumlarına da yansımaktadır. Kadın öğrenciler yükseköğretim kurumlarında, mesleki güçlüklerin yanı sıra, toplumsal değerlerden ve önyargılardan kaynaklanan sorunlar da yaşamaktadırlar. Bu çalışmada; gemilerde çalışmak üzere personel yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki denizcilik programlarının kadınlar tarafından tercih edilebilirliği ve kadın öğrencilerin yükseköğretim kurumlarında karşılaştıkları sorunlar bir yükseköğretim kurumunda yapılan alan çalışmasına dayalı olarak değerlendirilmektedir. Çalışma, temel kavramları açıklayacak, kadının denizcilik sektöründeki çalışma olanaklarına, çalışma şartlarına ve eğitim sırasında karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak yazında kapsanmış olan bilgileri içerecek, İnceleme bölümünde kadınların eğitim sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin olarak yapılan bir alan çalışmasından faydalanılacaktır. Çalışma sonunda, ulaşılan alt sonuçlar, çıkarsamalar ve değerlendirmeler ile geleceğe ilişkin öneriler yapılacaktır. Bu çalışma, denizcilik sektöründeki cinsiyet eşitliği konularını iyileştirmek için farkındalık yaratmak amacıyla yürütülecektir.

Anahtar Kelimeler: denizcilik, kadın denizciler, Yüksek Öğrenim Kurumları.

* Dr. Öğr. Üyesi Dinçer Bayer, Piri Reis Üniversitesi, Denizcilik Meslek Yüksekokulu, İstanbul-Türkiye. E-posta: dbayer@pirireis.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-8095-1353.

** Öğr. Gör. Öznur Şahin Nardalı, Piri Reis Üniversitesi, Denizcilik Meslek Yüksekokulu, İstanbul-Türkiye. E-posta: osnardali@pirireis.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-6758-566X.

A Research on the Problems of Women in Maritime Education

Dinçer Bayer
Piri Reis University

Öznur Şahin Nardalı
Piri Reis University

Abstract

Today, women have begun to appear in jobs that had been previously employed entirely by men. Maritime is one of these businesses. The number of women working on ships is steadily increasing. Nonetheless, however, seafarer is the general name called for the person working on ships still remains a male-dominated profession. Accordingly, women working on ships sometimes suffer from difficulties in view of the fact that the jobs they are doing, the environment they work in and the outputs expected from the work are arranged especially for men. Today, for sea-going duties, women are educated in the higher education institutions in Turkey under the graduate, undergraduate and associate degree programs. These programs educate cadets who will work on board regardless of whether they are male or female. The problem encountered by women on ships is any way reflected in the educational institutions. Additionally, woman cadets are also experiencing problems in the higher education institutions arising from the values and prejudices of the social structure. In the study; the preference of women for maritime programs and the problems that women undergo in the higher education institutions are evaluated based on the research made in a higher education institution. The aim of the study is to identify the problems of female students studying in maritime programs in Turkey and to propose remedies for these problems. The study includes basic concepts and explanations of women's maritime employment opportunities, working conditions and difficulties encountered during the education. In the study, the number of women relative to men having education on maritime programs in a university is to be examined as well. At the end of the study, evaluations and proposals for the future are reported.

Keywords: maritime industry, female seafarers, higher education institutions.

Giriş

Kadınlar geçmişle kıyaslandığında toplumsal yaşamda daha sık görülmektedirler. Daha önceleri çocuk yetiştirmek ve ev işi yapmanın dışında kendisine toplumsal bir rol biçilmeyen kadın günümüzde kamusal alanda her yerde karşımıza çıkmaktadır. Batılı toplumlarda 19. Yüzyılın ortalarında, erkeklere verilen oy hakkından ilham alınarak kadınlara oy hakkı verilmesine yönelik bir kampanya düzenlenmesi ile kadın hareketi dikkat çekmeye başlamıştır. Bu dönemde, kadın oy kullanırsa, cinsiyet ayrımının ve her türlü önyargının ortadan kalkacağı beklentisi ile kadının oy kullanma hakkı elde etmesi, kadının toplumsal rolünün güçlendirilmesi için ana amaç olarak görülmüştür. Bu hakkın kazanılması Avrupa'da pek çok ülkede farklı tarihlerde gerçekleşmiştir. Fransa'da kadınlar oy kullanma hakkını ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra, 1944 yılında elde edebilmişlerdir. Türkiye'de ise Atatürk Devrimleri ile kadınlara oy kullanma hakkı verilmesi pek çok Batılı devletten önce gerçekleşmiştir. Türkiye'de kadınlara 1930 yılında mahalli seçimlerde ve 1934 yılında millet meclisi seçimlerinde oy kullanma hakkı verilmiştir (RG, 1934: 2). Ancak kadınların oy kullanma hakkı kazanması uzun yıllar kadına bahşedilen önemli bir fırsat olarak görülmüş, böylece kadının erkeklerle eşit olacağına ve tüm sıkıntılardan kurtulacağına inanılmış ve bu nedenle kadının kamusal alanda ve iş hayatında erkeklerle eşit şartlarda yer almasına ilişkin talepler toplumsal yaşamda fazlaca yer almamıştır.

Modern toplumlarda dahi uzun yıllar boyunca cinsiyet ayrımı üzerinde pek durulmamıştır. Kadının veya erkeğin çok farklı sosyal, ekonomik ve politik rolü, doğal ve kaçınılmaz olarak algılanmıştır. Erkekler ve kadınlar tarafından, toplumdaki kadın-erkek iş gücü ayrımı, biyolojinin basit bir gerçeği tarafından dikte edilmiş şeklinde algılanmıştır. Kadınlar kendilerine toplum tarafından biçilen toplumsal cinsiyet rol ve sorumlulukları nedeniyle daha çok ev içi işler ve özel alanla sınırlanırken, kamusal alanda ise erkekler daha etkin olmuşlardır.

Türkiye'de kadınlar çalışma hayatında kentsel alanda öncelikle fiziksel aktivite gerektirmeyen ve kapalı alanlarda düzenli çalışma sürelerine sahip işlerde yer almışlardır. Başlangıçta çocuk bakıcılığı büro çalışanı, öğretmen ve hemşire gibi işler yapan kadınlar artık erkeklere rakip olacak şekilde fiziki aktivite de gerektiren inşaat, makine vb. üretim tesislerinde, evden uzakta kalmayı gerektiren karayolu, havayolu ve denizyolu araçlarında, mali ve hukuki sorumluluk taşıyan şirket ve tesis yöneticiliği gibi işlerde ve çok daha çeşitli alanlarda çalışmaktadırlar.

Türkiye'de gemiye ilk defa çıkan kadınlar 1960-1970 yıllarından itibaren denizci eşleri olmuştur. Bu işin profesyonel olarak ilk icrası ise 1996 yılında İstanbul Üniversitesi Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği'nden mezun kadın denizciler tarafından yapılmıştır. 1997 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Yüksekokulu'na, 1999 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi'ne ve 2001 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi'ne denizci kadın yeterliği

sağlamak amaçlı olarak kadın öğrenci alımı başlamıştır. Daha sonra, Türkiye’de pek çok denizcilik okulu kadın öğrencilere kapısını açmıştır (NAS, 2014: 41).

Günümüzde Türkiye’de gemiadamı yetiştiren hemen tüm yükseköğretim kurumlarında kadın denizciler de yetiştirilmektedir. Örneğin, Türk Deniz Eğitim Vakfı- TÜDEV tarafından 2008 yılında kurulan Piri Reis Üniversitesi (PRU) Denizcilik Fakültesi’nde Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği (DUİM) ve Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği bölümleri kadın denizciler için uzakyol gemilerinde vardiya zabiti kariyeri sağlamaktadır (PRU Denizcilik Fakültesi, 2018: 1). Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Meslek Yüksekokulu; 2013 yılından bu yana önlisans seviyesinde, Deniz Ulaştırma İşletme (DUİ), Deniz ve Liman İşletmeciliği (DLİ), Yat İşletme ve Yönetimi (YİY), Mekatronik (MEK), Gemi Makineleri İşletme (GMİ) ve Gemi Açılışı (GA) programlarında gemilerde çalışacak kadın denizci yetiştirmektedir (PRU Denizcilik Meslek Yüksekokulu, 2018:1).

Türkiye’de kadınlar, gemilerde daha çok yönetici personel seviyesinde zabıt görevleri yapmaktadırlar. Gemilerde çalışacak kadınlar, yakınyol gemileri için önlisans seviyesinde, uzakyol gemileri için de lisans seviyesinde eğitim almaktadırlar. Yakınyol gemileri, genel olarak 3000 Grostondan daha az taşıma kapasitesinde olan ve Akdeniz dışına sefer yapmayan gemiler olarak tanımlanmaktadır. Uzakyol gemileri ise Akdeniz dışı seferler yapmaya uygun daha büyük gemilerdir (Gemilerin Teknik Yönetmeliği, 2009:5). Önlisans seviyesindeki eğitim genelde hazırlık eğitimi dışında 2 yıl sürmekte, eğitimde gemi güverte zabiti, makine zabiti, sınırlı vardiya zabiti, elektroteknik zabiti, yat kaptanı ve gemi açıcısı yetiştirilmektedir. Gemi Açılışı Programı 2017-2018 yılında ilk defa Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Meslek Yüksekokulu’nda açılmıştır (Gemi Açılışı Programı, 2018:1). Lisans seviyesinde yapılan eğitimler ise İngilizce hazırlık eğitimi dışında 4 yıl sürmekte, eğitimde uzakyol gemileri için gemi güverte zabiti ve makine zabiti yetiştirilmektedir.

Gemi Adamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği’nin 3. Maddesi, *gemiadamını*, “geminin kaptanını, zabitlerini, yardımcı zabitlerini, stajyerlerini, tayfalarını ve yardımcı hizmet personelini ifade eder” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımlamadan hareketle, gemiadamının; cinsiyet ayrımı yapılmaksızın en kıdemsiz gemiciden, gemideki her şeyden sorumlu olan gemi süvarisine kadar bütün gemi çalışanlarını kapsadığı anlaşılmaktadır. Gemiadamı teriminin İngilizce karşılığı olarak cinsiyet çağrıştırmayan ‘seafarer’ terimi kullanılmaktadır.

Gemiadamı yetiştiren meslek yüksekokulları, fakülteler ve yüksekokullar, öğrencileri eğitim programlarına kadın, erkek ayrımı gözetmeksizin ve hatta kadın öğrencileri denizci olmaya teşvik ederek kabul etmektedirler. İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi, 2000-2002 yılları arasında ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi de 2002-2006 yılları arasında kadın öğrenciler için %20 kontenjan tahsis etmiştir (NAS, 2014: 42). Günümüzde de kadınların denizcilik mesleğini seçmelerini teşvik etmek üzere Piri Reis Üniversitesi, kadın öğrencilerin okul ücretlerinde %10 indirim yapmaktadır (PRU Öğrenci El Kitabı, 2017: 39).

Metodoloji

Bu çalışmanın amacı; gemilerde çalışmak üzere personel yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki denizcilik programlarında öğrenim gören kadın öğrencilerin karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve varsa bu sorunları giderici usulleri önermektir. Çalışmanın ilk bölümü temel kavramları açıklayacak, kadının çalışma yaşamında karşılaştığı sorunlara ilişkin olarak alan yazınında kapsanmış olan bilgileri içerecektir. İnceleme bölümünde; kadın öğrencilerin denizcilik programlarını tercih etmelerine ilişkin veriler ele alınacak ve gemilerde çalışmak üzere eğitim alan kadınların karşılaştıkları veya karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin olarak bir eğitim kurumunda yapılan alan çalışmasından faydalanılacaktır.

Çalışmanın ana problemi, gemide çalışmak üzere bir yükseköğretim kurumunda eğitim görmekte olan kadınların karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. Bu amaçla, Piri Reis Üniversitesi'nde önlisans ve lisans seviyesinde öğrenim gören kadın ve erkek öğrencilerden anket yapılarak, gemide çalışmak üzere eğitim görmekte olan kadın öğrencilerin karşılaştıkları sorunların neler olduğunun öğrenilmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın; önlisans ve lisans seviyesinde sekiz ayrı programda eğitim gören öğrencilerin gemide çalışma yeterliği sağlayan programları tercih etme durumlarını ve karşılaşılabilecekleri cinsiyet ayrımcılığı konularını kapsayacak olması nedeniyle, literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Literatür

Yazında, Türkiye'de kadın hareketi, kadın hakları, kadının çalışma hayatında yer alması vb. konularda yapılmış pek çok çalışmanın sonucunu yansıtan eser mevcut olmasına rağmen, gemide çalışmakta olan kadınlara ilişkin çalışmalar sınırlıdır. Nas (2014)'ın yaptığı araştırmaya göre, Türkiye'de 1992 yılından itibaren denizcilik alanında lisans düzeyinde eğitim veren eğitim kurumları sayı olarak artmaktadır. NAS, bu çalışmasında, gemilerin örgütsel yapıları ile gemide çalışan denizcilerin yeterliklerine ilişkin bilgi vermekte, lisans düzeyinde yapılan denizcilik eğitiminin sürecini, lisans düzeyinde eğitim yapan kurumlardaki kadın öğrenci sayılarını ve ayrıca Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı verilerine dayalı olarak gemide çalışma yeterliğine sahip olan denizci kadın sayılarını incelemektedir.

Yasemin Nemlioğlu Koca (2015), çalışmasında Kocaeli Üniversitesi Barbaros Denizcilik Yüksekokulu Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Programı'nda 2013-2014 döneminde eğitim gören 199 lisans öğrencisine bir anket uygulayarak, denizcilik eğitimi almakta olan üniversite öğrencilerinin cinsiyet ayrımcılığı ve önyargısına yönelik algılarını incelemiştir. Koca'ya (2015) göre, ülkemizdeki sosyo-kültürel aile yapısının kadının rolüne yönelik algısının kadın öğrenciler üzerinde olumsuz ve belirgin bir etki sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Denizcilik konuları dışında, kadının ev dışında çalışmasına ilişkin yapılan çalışmalardan bir kısmı konumuzla ilgili oranda özet olarak aşağıda verilmiştir.

Kadının özgürleşmesi, daha doğrusu geleneksel ev işlerinden ve çocuk yetiştirmekten çıkarak ev dışında çalışan kadın olması; iktisadi ve toplumsal modernleşme yani toplumsal kalkınma süreci ile kendiliğinden olmamakta, bu nedenle; bilinçli yöneticiler tarafından uygun politikalar yaratılması gerekmektedir (Köker, 1988: 347). Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Atatürk; kadınların da erkekler ile beraber aynı eğitime tabi tutulması gerektiğini savunmuş ve her fırsatta kadın-erkek ayrımını önlemeye yönelik olarak karma eğitimin önemini vurgulamıştır. Bu dönemde kadınların hekimlik yapamayacakları tartışması arasında 1928 yılında ilk kadın hekimler diploması alınmıştır. Kadınlar ilki 1932 yılında olmak üzere öğretmen de olmaya başlamıştır (Öztoprak, 1999: 51).

Gökdemir'e (1992) göre; Cumhuriyetin ilk yıllarında kadınlar hemen her sektörde teşvik edilmişlerdir. Kadınlar 1980'lerde yaygın olarak dokuma ve tekstil sektöründe istihdam edilmiş ve sanayinin diğer alanları daha çok erkek özellikli görüldüğünden bu alanlardaki kadın istihdamı az olmuştur. Hizmet sektöründe de kadınlar daha çok bankacılık, öğretmenlik ve büro işçiliği veya kamu kesiminde devlet memurluğu gibi işlerde istihdam edilmiştir. Bu dönemde erkeklerin en yoğun olduğu hizmet kesimi %97,79 ile ulaştırma sektörü olmuştur. Kadınlar da en yoğun şekilde tarım sektöründe çalışmıştır (Gökdemir, 1992: 27). Türkiye'de geleneksel olarak cinsiyetlere rol biçildiğinde, yuvayı yapan kadın ve ekmeği kazanan erkek olarak görülmesi nedeniyle işbölümünde kadın; yaygın olarak evi idare etme, tam zamanlı ev işi yapma ve çocuk yetiştirme işlerini üstlenmiş ve bundan dolayı kadının işgücüne katılım oranı hep düşük kalmıştır (Acar, 2007: 76).

Tarım alanında da kadın kendisine para ödenmeksizin ailenin yaşam mücadelesine ekonomik katkı sağlama düşüncesi içerisinde geniş olarak istihdam edilmiş, genel olarak kadının kazandığı doğrudan aile bütçesine eklenmiştir (Munzur, 2011: 91). Canbak (2012:5); tarafından 2011-2012 yıllarında yapılan bir araştırmaya göre, kadınlar eğitim seviyesi arttıkça daha fazla çalışma hayatına girmekte ve evden çıkmaktadırlar. İlkokul mezunu kadınların sadece %4'ü çalışırken, yüksekokul mezunu kadınların %47'si çalışmaktadır. Aytekin (2014) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye'de kadınların toplam istihdam içindeki payının son 25 yılda fazla değişmediği ve %25-30 Aralığında kaldığı değerlendirilmiştir (Aytekin, 2014: 128).

Kadınların eğitim durumu ile işgücüne katılım oranları arasında paralel bir ilişki vardır. Kadınların eğitim seviyesi yükseldiğinde, işgücüne katılım oranları da artmaktadır (Koç, 2014: 97). Türk kadınları kimi durumlarda aşılması olanaksız engellerle karşılaşmaktadırlar. Bu engeller yasal sınırlardan değil, yapısal eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Yasal düzenlemeler, hayat tarzlarında yeteri kadar değişme yaratamamaktadır (Gökdemir, 1992: 47). Koç (2014:144) kadın istihdamı ile ilgili sorunları; toplumsal nedenler, ücretsiz aile işçiliği, eğitim düzeyinin yeterli olmaması, işgücü sektörlerindeki cinsiyete dayalı ayrımcılık, ücret eşitsizliği, işgücü piyasasının katılığı, mevzuat eksikliği ve kayıt dışılık şeklinde sıralamaktadır.

Yakut'a (2015) göre; kadın işgücü, erkek işgücünden farklı olarak işteki rolünün dışında ataerkil toplumun yüklemiş olduğu geleneksel rolleri de içeren

bir kavramdır. Belirli vasıflara sahip olmasına rağmen işgücü piyasasına katılmayan kadınlar, işsiz olarak değerlendirilmemektedir. Bu da kadın işgücü ile ilgili sağlıklı bilgilerin ortaya çıkmasını engellemekte ve kadın işsizliğinin gerçek boyutlarını gizlemektedir.

Kadınlar, iş yaşamında genellikle daha az nitelik gerektiren yardımcı çalışan rollerinde yer almakta, üst seviye yönetici olmalarında sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Nakipoğlu (1998: 59), kadınların iş yaşamında karşılaştıkları sorunları, cinsiyet ayrımcılığı, cinsel taciz ve iş ortamından kaynaklanan sorunlar başlıkları altında incelemektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1997 yılında yaptığı bir araştırmaya göre, Dünya'da çalışanların yansı cinsiyet ayrımına tabi tutulmaktadır.

İnceleme: Kadınların Gemide İstihdamının Arttırılmasına İlişkin İnisyatifler

Birleşmiş Milletler'de (BM) 2015 yılında 193 devlet tarafından 17 adet sürdürülebilir gelişme hedefi belirlenmiş ve bu hedeflerin beşincisi *Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması* olarak tüm devletlere ve uluslararası örgütlere duyurulmuştur (BM, 2016). Bu kapsamda, kadınların gemilerde erkekler ile aynı ve eşit koşullarda çalışmalarına yönelik uluslararası faaliyetler, Uluslararası Denizcilik Örgütü (International Maritime Organization- IMO) koordinesinde yürütülmektedir. IMO tarafından bir *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kapasite Oluşturma Programı* yürütülmektedir (IMO, 2017). Bu program kapsamında IMO tarafından yapılan faaliyetler şunlardır.

IMO, 2015 yılında *Dalgaları Oluşturmak: Deniz Dünyasındaki Kadın Liderler* videosunu hazırlamış ve yayımlamıştır. Video, IMO'nun ve Dünya Denizcilik Üniversitesinin (WMU), ulaştırma gemilerinde çalışan kadınların mesleki gelişimlerini teşvik etme çabalarına vurgu yapmaktadır. Bir başka IMO filmi olan *Dümandeki Kadınlar* (Women at the Helm), IMO'nun ve deniz ulaştırma sektörünün, kadınların meslekte daha iyi durumda olabilmelerine ilişkin teşviklerini ve bazı başarılı kadınların ilk elden deneyimlerini vurgulamaktadır.

IMO, Kadınların Denizcilik Sektörüne Entegrasyonu (Integration of Women in the Maritime Sector- IWMS) adıyla diğer bir program yürütmektedir. Bu programın amacı, kadınların erkeklerle birlikte eşit şartlarda eğitilmesini sağlamak için denizcilik eğitim kurumlarının kapılarını kadınlara açmalarını teşvik etmek ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadınlar için üst düzey teknik eğitime erişimi kolaylaştırmak; deniz idarelerinde, limanlarda ve deniz eğitim kurumlarında kadınlara kariyer geliştirme fırsatları sağlamaktır. IMO, 2019 yılında kutlanacak olan *Dünya Denizcilik Gününün Çalışma Konusu* olarak *Denizcilik Toplumunda Kadını güçlendirmek* (Empowering Women in the Maritime Community) konusunu seçmiş ve tüm üye devletlere duyurmuştur (IMO, 2018).

Türkiye'de gemide çalışan kadınların tabi tutulacağı mevzuat, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (UDHB) Deniz ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü tarafından koordine ve takip edilmektedir. *Gemiadamları Yönetmeliği*'nin 4. Maddesinde *Gemiadamı* karşılığı olarak, "geminin kaptanını, zabıtlarını, yardımcı zabıtlarını, stajyerlerini, tayfalarını ve yardımcı hizmet

personelini ifade eder” tanımı yapılmaktadır. Gemiadamı terimi her ne kadar eril bir çağrışım yapmakta ise de cinsiyet yönünden kadın ve erkek arasında herhangi bir ayrım yapılmamaktadır. Mevcut uygulamada, gemide çalışan tüm kadınlar gemiadamı tanımlaması içerisine dahil edilmiştir.

Kadınların Gemilerde Karşılaştıkları Sorunların Değerlendirilmesi

Bahtiyar Serindar Çağlar, Türkiye’de gemide çarkçı zabit olarak çalışmış olan ilk kadın zabit olarak karşılaştığı sorunları şu şekilde anlatmaktadır.

Mezun olduğumda, bir çok denizcilik şirketi yetkilisi bana ‘Gemide neden çalışmak istiyorsun?, gemide kadın çalışan yok’, ‘Gemide kadın çalıştırmıyoruz, senin sorumluluğunu alamayız’, ‘Sen nasıl piston çekersen, sen nasıl makineyi tamir edersen, elin anahtar tutar mı’, dediklerinde gemide çalışmak için daha da hırslandım, ben bunu başarabileceğimi biliyordum ve onlara da bunu söylüyordum. Nihayetinde bir firma bana güvenererek beni gemide çalışmak üzere işe aldı.

Gemide ilk tepkiler, ‘Kadın bir çarkçı nasıl olur, bu yanımızdayken konuşmalarımız nasıl olacak, kıyafetimiz nasıl olacak’ şeklindeydi. Benim dışımda, diğer bütün personel erkekti. Bunlardan herhangi biri ile konuştuğumda, neden dolayı onunla çok konuştun kuşkusunu ile karşılaşıyordum. Zabit salonunda da uzun süreli kalamıyordum. Kendimi sürekli kamaraya kapatmak zorunda kalıyordum. Bütün bu önyargılara rağmen ben direndim. Ben kadın olarak dünyaya gelmişim. Ruhum bu işi yapmak istiyordu. Bedenim de bu işi yapmama engel değildi. Ben de işi yapabiliyordum. Ancak, çoğu zaman gemideki diğer çarkçı arkadaşlarım benim sıkılmış olduğum bir somunu tekrar sıkılmaya yeltenirlerdi. Kontrol ederlerdi

İnsanlar beni kabullensinler diye saçlarımı bile sıfıra vurdurmuşum. Bedenimden dolayı beni reddetmesinler, yaptığım işe baksınlar istemişim. Onlar gibi olursam beni kabul edeceklerine inanmışım. Yıllar içerisinde anladım ki, onlar beni kadın olarak hiçbir zaman kabul etmemişlerdi. Benim işi iyi ya da kötü yapmam önemli değildi. Erkek olmamı bekliyorlardı ([https://www.facebook.com/KisaFilm.Animasyon/vi](https://www.facebook.com/KisaFilm.Animasyon/videos/101560477186493) deos/101560477186493 63, 26.11.2017).

Bahtiyar Serindar Çağlar, 1998 yılında gemi kariyerini sonlandırarak ilk kadın gemi denetim uzmanı olmuştur. Mukherjee’ye (2017) göre; kadınların gemide öncelikle yapmak zorunda oldukları iş, kendilerini diğer gemi mürettebatına kabul ettirme problemini aşmaktır. Kadınların gemilerde erkeklere göre daha az sayıda olmalarının nedenleri şöyle sıralanabilir (Bhattacharjee, 2017):

- Kadınların farkındalık ve bilgi eksikliği.
- Denizciliğin erkek egemen bir iş olması.
- Kadınlara sağlanan toplumsal desteğin çok az olması ya da hiç olmaması.
- Denizcilik şirketlerinin kadın denizcileri daha az kabul etmesi.
- Sosyal, kültürel ve gemide karşılaşılan engellerin mevcudiyeti.
- Kadınların denizcilik sektörüne olan ilgilerini arttırmak amacıyla kadınlara özgü kariyer olanaklarına ilişkin toplantı ve seminerlerin düzenlenmemesi.

Deniz taşımacılığı şirketlerinin çoğu uzun süreli olmayan sözleşmeli istihdam sağlaması ve gemiadamları için iyi bir emeklilik fırsatı sunmaması. Yukarıda belirtilen görüşler ışığında; kadınların gemide mevcut çalışma şartlarının geleneksel olarak erkeklere göre düzenlenmesi nedeniyle karşılaşmış oldukları sorunların üstesinden gelinebileceği düşünülmektedir. Ancak, gemilerde kadın-erkek ilişkilerinin ana etkileyicisi olan ve toplumsal yapının kadınlara ilişkin olarak insanların zihninde oluşturduğu “kadına bakışın” değişmesi için uzun süreli eğitime ve toplumsal gelişime ihtiyaç duyulmakta olduğu düşünülmekte, bu nedenle gelenek çarkının kırılmasının zor olacağı değerlendirilmektedir.

Anket Uygulaması ve Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi’nde ve Denizcilik Meslek Yüksekokulu’nda 152 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket çalışması, Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi ve Denizcilik Meslek Yüksekokulu’nda yapılmıştır. Lisans seviyesinde eğitim-öğretim yapan ve gemilerde çalışacak güverte ve makine zabiti yetiştiren Denizcilik Fakültesinde 69 kadın öğrenci ve 1168 erkek öğrenci vardır. Denizcilik Meslek Yüksekokulu’nun önlisans seviyesinde gemi adamı yetiştiren programlarında ise 116 kadın öğrenci ve 817 erkek öğrenci vardır. Bu araştırmaya 29 kadın 123 erkek öğrenci olmak üzere toplam 152 öğrenci katılmıştır. Katılan öğrencilerin eğitim görmekte olduğu akademik birimler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Lisans ve Önlisans Öğrencilerinin Dağılımı

Yüksek Öğretim Birimi	Kadın	Erkek	Toplam
Denizcilik Fakültesi (Lisans)	11	68	79
Denizcilik Meslek Yüksekokulu (Önlisans)	18	55	73
Araştırmaya Katılan Toplam Öğrenci Sayısı	29	123	152

Piri Reis Üniversitesi’nde ankete katılan 152 lisans ve önlisans öğrencisinin eğitim gördüğü programlar ve her bir programdan ankete katılan öğrencilerin sayıları Tablo 2’de verilmektedir. Anketin ilk kısmında öğrencilerin gemide çalışmaya yönelik, ikinci kısmında da gemide karşılaşılabilecek sorunlara ve cinsiyet ayrımcılığına yönelik düşünceleri elde edilmiş ve analiz sonuçları değerlendirilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Programlara Göre Dağılımı

Programlar	Kadın	Erkek	Toplam
Deniz Ulaştırma İşletme/Mühendisliği (Önlisans/Lisans)	12	74	86
Gemi Makineleri İşletme/ Mühendisliği (Önlisans/Lisans)	1	12	13
Deniz ve Liman İşletmeciliği (Önlisans)	6	7	13
Yat İşletme ve Yönetimi (Önlisans)	3	22	25
Mekatronik (Önlisans)	1	8	9
Gemi Açılışı (Önlisans)	6	0	6

Gemide Çalışmaya Yönelik Eğitim Programlarına Kadın Katılımı

Kadınlar günümüzde eğitim ve sağlık alanlarında ve genel idari hizmetlerde yaygın olarak yer almakta olmalarına rağmen henüz denizcilik alanında ve özellikle gemilerde yapılan işlerde sayısal olarak erkeklerin çok gerisinde bulunmaktadır. Gemilerde çalışan kadınlar parmakla gösterilecek kadar az sayıdadır. Halen yükseköğretim kurumlarındaki denizcilik eğitimi veren eğitim programlarını çok az sayıda öğrenci tercih etmektedir. Piri Reis Üniversitesi'nde 2017-2018 eğitim öğretim yılında gemide çalışacak denizci yetiştiren eğitim programları ve kayıtlı öğrencilerin sayıları, kadın öğrenci sayısı ve oranlarını da içeren şekilde Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3: PRU Kadın Öğrenci Sayı ve Oranları

Birim	Programlar	Kadın	Toplam	Oran (%)
Denizcilik Fakültesi	Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği	57	714	8
	Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği	12	523	2
Denizcilik Meslek Yüksekokulu	Deniz Ulaştırma İşletme	28	231	12
	Gemi Makineleri İşletme	3	174	2
	Deniz ve Liman İşletmeciliği	38	129	29
	Yat İşletme ve Yönetimi	26	113	23
	Mekatronik	5	127	4
	Gemi Açılışı	16	43	37

Kaynak: 2017-2018 YÖK Kayıtlarından alınmıştır.

Piri Reis Üniversitesi (PRU) denizcilik sektörü için farklı niteliklerde personel yetiştiren bir üniversite olarak kadın öğrencilere %10 ücret indirimi teşviki sağlamasına rağmen kadın öğrenciler, erkek öğrencilere göre gemide çalışacak denizci yetiştiren programları daha az tercih etmektedirler. Lisans seviyesinde eğitim-öğretim yapan ve gemilerde çalışmak üzere uzakyol vardiya zabiti yetiştiren PRU Denizcilik Fakültesi'nde, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği programına devam eden kadın öğrencilerin sayısının bu programdaki tüm öğrencilere oranı %8, Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği programına devam eden kadın öğrencilerin sayısının bu programdaki tüm öğrencilere oranı %2'dir. Bunlar çok düşük oranlar olup, özellikle gemide makine zabiti olmayı tercih eden öğrencilerin oranı, gemide güverte zabiti olmayı tercih edenlere göre çok daha azdır. Kadınlar gemide makine zabiti olarak çok düşük bir oranda (%2) yer almaktadır.

Önlisans seviyesinde eğitim öğretim yapan PRU Denizcilik Meslek Yüksekokulu'nun gemi adamı yetiştiren programları da kadın öğrenciler tarafından daha az tercih edilmektedir. Kadın öğrencilerin oranı, Deniz Ulaştırma İşletme programında %12, Gemi Makineleri İşletme programında %2, Yat İşletme ve Yönetimi programında %23, Deniz ve Liman İşletmeciliği programında %29 ve Mekatronik programında %4'tür. Görüldüğü gibi, makine zabiti ve elektroteknik zabiti yetiştiren önlisans programları (Gemi Makineleri İşletme Programı ve Mekatronik Programı) lisans programlarında olduğu gibi kadın öğrenciler tarafından çok daha az oranda tercih edilmektedir. Kadın

öğrencilerin en çok tercih ettikleri programlardan Deniz ve Liman İşletmeciliği programı daha küçük gemiler için sınırlı vardiya zabiti, Yat İşletme ve Yönetimi programı da yatlar için yat kaptanı yetiştirmektedir. Bu durum, kadınların gemide çalışmaya karar verseler de genel olarak çok uzak mesafelere çalışmayan ve uzun süreli seyirlere gitmeyen gemilerde çalışmayı tercih etmiş olabileceklerini göstermektedir. Diğer taraftan, gemi açıcılığı programı sadece Piri Reis Üniversitesi'nde açılmış olan bir eğitim programı olup, kadın öğrenciler tarafından %37 kadın öğrenci oranı ile diğer programlara göre daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Program ve yeterliklere göre değişen bu tercihlere etki eden faktörlerin ayrıca araştırılmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Piri Reis Üniversitesi, denizcilik temalı bir üniversite olduğu için sadece gemide çalışacak kişileri değil, denizcilik şirketlerinde, tersanelerde, onarım tesislerinde ve denizcilikle ilgili diğer tüm kurumlarda çalışabilecek kişileri de eğitmek üzere değişik mühendislik ve işletme programları da yürütmektedir. Denizcilik yöneltik olan ve gemide çalışmayı içermeyen gemi inşaatı, elektrik-elektronik gibi mühendislik programlarında kadın öğrenci oranı %20'dir. Deniz İşletmeciliği, Deniz Brokerliği gibi denizcilik programlarında kadın öğrenci oranı nispeten yüksek olup, bu oran yine de %40-44 arasında değişmektedir. Üniversite'de 2016-2017 yılında eğitim ve öğretim gören toplam 3659 öğrencinin sadece 691'i (Oran %19) kadın öğrenci olup, kadın öğrenci sayısının toplam öğrenci sayısına olan bu düşük oranına baktığımızda aslında öğrenciler tarafından sadece gemide çalışmayı öngören mesleklerin değil, denizcilik mesleğinin de genel olarak daha az tercih edilmiş olduğu değerlendirilmektedir.

Gemide Karşılaşılabilecek Sorunlara ve Cinsiyet Ayrımcılığına Yönelik Düşünceler Ankete katılan erkek ve kadın öğrencilerin sayısı, bunlardan gemide stajını yapanların ve mezuniyet sonrası gemide çalışmaya istekli olanların sayı ve oranları Tablo 4'de yer almaktadır. Gemide çalışacak personel yetiştiren programlarda eğitim görmekte olmasına rağmen, mezuniyet sonrası gemide çalışmaya istekli kadın öğrencilerin oranı %52 gibi çok düşük bir seviyededir.

Tablo 4: Stajını Yapan ve Gemide Çalışmaya İstekli Öğrenci Sayı ve Oranı

Tercih Nedeni	Kadın (Oran)	Erkek (Oran)
Stajını Gemide Yapan Öğrencilerin Sayısı ve Oranı	19/29 (%66)	83/123 (%67)
Mezuniyet Sonrası Gemide Çalışmak İsteyenlerin Sayısı ve Oranı	15/29 (%52)	105/123 (%85)

Öğrencilerin okudukları programı tercih etme nedenlerinin analiz sonuçları Tablo 5'de verilmiştir. Öğrencilerin birden fazla şikkı işaretleyebildikleri ankette, katılım oranları dikkate alındığında, kadın öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında belirgin bir fark görülmemiştir. Gelir beklentisi erkek öğrencilerde daha yüksektir. Katılımcıların herhangi bir cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmış olma durumlarının tespit edilmesine yönelik sorulara verilen cevaplar özet olarak Tablo 6'da verilmiştir. Kadın öğrenciler, cinsiyet ayrımcılığına en fazla staj sırasında maruz kaldıklarını (%65) belirtmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Okudukları Programı Tercih Etme Nedenleri

Tercih Nedeni	Kadın (Oran)	Erkek (Oran)
Mesleğin Yüksek Getirisi	8/29 (%28)	68/123 (%55)
Güvenli Bir Gelecek Arayışı	7/29 (%24)	37/123 (%30)
Yüksek İş Bulma Fırsatı	10/29 (%34)	30/123 (%24)
Denizcilığe İlgi Duymak	16/29 (%55)	61/123 (%49)
Denizcilik popüler Bir Meslek	1/29 (%03)	5/123 (%04)

Üniversite çalışanlarının cinsiyet ayrımcılığı yaptığını düşünen kadın öğrencilerin oranı %21, erkek öğrencilerin oranı %19'dur. Kadın öğrencilerin %76'sı ve erkek öğrencilerin %65'i toplumsal kaygılardan dolayı (İtibar kaybetme, toplumsal baskı, suçlanma kaygısı, aile baskısı, kariyer endişesi, toplumsal değerler ve okul başarısına etki) cinsiyet ayrımcılığının üzerine gidilemediğine inanmaktadır. Kadın öğrencilerin %76'sı ve erkek öğrencilerin %53'ü eğitim kurumlarında ya da gemilerde cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma durumunda meslekten soğuma yaşayacaklarını belirtmiştir.

Tablo 6: Kadın ve Erkek Öğrencilerin Cinsiyet Ayrımcılığı Algısı

İncelenen Konu	Kadın (Oran)	Erkek (Oran)
Staj Sırasında Cinsiyet Ayrımcılığına Maruz Kalanlar	19/29 (%65)	32/123 (%26)
Üniversite Eğitimi Sırasında Cinsiyet Ayrımı Yapıldığına İnananlar	6/29 (%21)	23/123 (%19)
Toplumsal Kaygılar Nedeniyle Cinsiyet Ayrımcılığının Üzerine Gidilemediğini Düşünenler	22/29 (%76)	80/123 (%65)
Cinsiyet Ayrımcılığı Sonucunda Meslekten Soğuyacağını Düşünenler	22/29 (%76)	65/123 (%53)
Geleneklerin Cinsiyet Ayrımcılığında Etkili Olduğunu Düşünenler	29/29 (%100)	123/123 (%100)

Cinsiyet ayrımcılığı olarak değerlendirilebilecek eylemlere yönelik sorulara kadın öğrencilerin ve erkek öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 7'de listelenmiştir. Cinsiyet ayrımcılığının en fazla cinsiyet ayırt edici sözlerle yapıldığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 7: Cinsiyet Ayrımcılığı Eylemleri

İncelenen Konu	Kadın (Oran)	Erkek (Oran)
Aşağılayıcı Sözler	11/29 (%38)	36/123 (%29)
Cinsiyet Ayırt Edici Sözler	19/29 (%66)	51/123 (%41)
Cinsel İçerikli Şakalar	9/29 (%31)	27/123 (%22)
İstenmeyen Fiziksel Temas	6/29 (%21)	30/123 (%24)
Beden Dili İle Rahatsızlık Vermek	8/29 (%28)	36/123 (%29)

Cinsiyet ayrımcılığının nedenleri araştırılmış, öğrencilerin cevapları Tablo 8'de listelenmiştir. Hem kadın öğrenciler, hem de erkek öğrenciler, "Denizciliğin erkeklere özgü bir iş olduğu yönündeki inancın" en fazla etkili olduğu konusunda birleşmişlerdir. Diğer ağırlıklı nedenlere bakıldığında, cinsiyet ayrımcılığında; cinsiyetçi kültürün, kadınların cinsel bir obje olarak görülmesinin ve toplumsal

yaptırımının olmaması gibi toplumsal geleneklerin ve değerlerin büyük oranda etkileyici olduğuna inanılmaktadır.

Tablo 8: Cinsiyet Ayrımcılığının Nedenleri

İncelenen Konu	Kadın (Oran)	Erkek (Oran)
Cinsiyetçi Kültür	19/29 (%65)	48/123 (%39)
Kadınların Cinsel Bir Obje Olarak Görülmesi	19/29 (%65)	61/123 (%50)
Denizciliğin Erkeklerle Özgü Bir İş Olduğu İnancı	22/29 (%76)	66/123 (%54)
Toplumsal Yaptırımının Olmaması	8/29 (%28)	21/123 (%17)
Kadınların Rahatsızlıklarını Dile Getirmemesi	12/29 (%41)	22/123 (%18)

Cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine yönelik olarak alınabilecek tedbirlere ilişkin öğrencilerin tercihleri Tablo 9'da listelenmektedir. Kadınların cesaretlendirilmesi, yaptırım uygulanması, yasalarda düzenleme yapılması ve kampanyalar ile kamu spotları düzenlenmesi gibi tedbirler öne çıkmaktadır.

Tablo 9: Cinsiyet Ayrımcılığının Önlenmesi İçin Alınabilecek Tedbirler

İncelenen Konu	Kadın (Oran)	Erkek (Oran)
Cinsiyet Ayrımcılığı Yapanların Teşhir Edilmesi	11/29 (%38)	19/123 (%15)
Cinsiyet Ayrımcılığı Yapanların Şikâyet Edilmesi	6/29 (%21)	23/123 (%19)
Kadınların Cesaretlendirilmesi	16/29 (%55)	41/123 (%33)
Cinsiyet Ayrımcılığı Yapanlara Yaptırım Uygulanması	17/29 (%59)	58/123 (%47)
Yasalarda Düzenleme Yapılması	20/29 (%69)	47/123 (%38)
Kampanyalar Düzenlenmesi, Kamu Spotları Yapılması	16/29 (%55)	48/123 (%39)

Sonuç ve Değerlendirme

Kadınlar denizcilik alanında ve özellikle gemilerde sayısal olarak henüz erkeklerin çok gerisinde bulunmaktadır. Gemilerde çalışan kadınlar parmakla gösterilecek kadar az sayıdadır. Halen yükseköğretim kurumlarındaki denizcilik eğitimi veren eğitim programlarını çok az sayıda kadın öğrenci tercih etmektedir. Güverte zabiti olmak için bir yükseköğretim kurumunda eğitim gören öğrencilerin sadece %10'u kadın öğrencidir. Bu oran, makine zabiti adaylarında %2 gibi çok daha düşük seviyelerdedir. Gemilerde çalışacak personel yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki kadın-erkek oranlarını temel aldığımızda ve mesleki yaşantıda vazgeçmeyi gerektiren diğer bir etmenin olmayacağı varsayıldığında, gelecekte ticaret gemilerinde çalışacak kaptanların %10'unun ve gemi makinistlerinin de %2'sinin kadın olması beklenmektedir. Ankette katılan öğrenci kadınların %38'inin mezuniyetten sonra gemide çalışmayı düşünmedikleri anlaşılmıştır. Bu durum, gelecekte gemilerde çalışacak kadınların oranını daha da düşürecektir.

Araştırma bulguları öğrenci kadınların, hem daha küçük gemilerde ve hem de daha yakın mesafelere çalışan gemilerde çalışmayı daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Yat kaptanı yetiştiren Yat İşletme ve Yönetimi programındaki kadın öğrencilerin oranı %23 ve kıyısız seyir yapan gemiler için sınırlı vardiya zabiti yetiştiren Deniz ve Liman İşletmeciliği programındaki kadın öğrencilerin

oranı %29'dur. Bu durum, kadınların eve yakın olmak ile gemide çalışmak arasında bir denge tesis etmek gayreti içerisinde olduklarını göstermektedir.

Sadece Piri Reis Üniversitesi'nde açılmış olan Gemi Açılışı programı %37 kadın öğrenci oranı ile diğer programlara göre daha fazla tercih edilmektedir. Kadın öğrencilerin bu programı tercih etmesindeki motivasyonlarının; geleneklerden mi, yoksa gemi açılışının cazip bir meslek haline gelmesinden mi kaynaklandığı konusunun ayrıca araştırılması uygun olacaktır.

Gemide çalışma gerektiren mesleklerin dışında, denizcilik işletmeleri, tersaneler, gemi bakım ve onarım tesisleri, gemi acenteleri, brokerlik vb. gibi denizcilik alanlarında çalışmak üzere eğitim alan öğrencilerin sadece %19'u kadın olup, bu oranın da düşük olduğu değerlendirilmiştir. Kadınların; gemi görevlerinin dışında, karada çeşitli denizcilik şirketleri ve gemi destek kuruluşlarında çalışma olanağı sunan mesleklere de yönelmedikleri görülmektedir. Bu konunun, büyük oranda geleneksel toplumsal cinsiyet iş bölümünden kaynaklanmış olabileceği değerlendirilmektedir. Öğrencilerin gemide çalışacak personel yetiştiren programlarda okudukları halde, önemli bir kısmının neden gemide çalışmayı istemedikleri konusu incelendiğinde, cinsiyet ayrımcılığının önemli bir etkisinin olabileceği değerlendirilmiştir. Cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

- Kadın öğrenciler, en çok staj sırasında cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmaktadırlar.
- Cinsiyet ayrımcılığı genelde toplumsal baskı ve suçlanma kaygısı nedeniyle rahatlıkla dile getirilmemektedir.
- Cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmanın sonucunda en fazla meslekten soğuma ve özgüven problemleri yaşama durumları ortaya çıkmaktadır.
- Cinsiyet ayrımcılığının en fazla cinsiyet ayrımcı sözler ve aşağılayıcı sözler ile yapıldığı tespit edilmiştir.
- Kadınların cinsiyet ayrımcılığına maruz kalması toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve roller nedeniyle denizciliğin erkek işi olduğu yönündeki inançtır.

Cinsiyet ayrımcılığı ile mücadelede yapılması gereken pek çok şey mevcut olup, öncelikle ayrımcılığı yapana yaptırım uygulanması, yasalarda düzenleme yapılması, kampanyalar ve kamu spotu düzenlenmesi gibi tedbirlerin alınması faydalı olabilecektir. Gemilerdeki çalışma şartlarının cinsiyet ayrımcı ortadan kaldıracak şekilde düzenlenebilmesi için öncelikle toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşmesi ve bunun için de istikrarlı ve akılcı bir eğitim ile toplumsal gelişime ihtiyaç duyulacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Acar S. (2007). An Analysis of Female Labor Force Participation in Turkey from a Gender Perspective, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İTÜ SBE.
- Aytekin B. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Kuramı: Türkiye'de kadın Emeğinin Etkinlik Çözümlemesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi SBS.

- Bhattacharjee S. (2017). Life at Sea: 7 Most Common Superstitions of Seafarers, Marine in Sight (9.10.2017). İnternet adresi: <https://www.marineinsight.com/life-at-sea/7-most-common-superstitions-of-seafarers>. Erişim tarihi: 17.07. 2018.
- BM (2016). Achieve Gender Equality and Empower All Women and Girls. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>, 17.07.2018.
- Canbak B. (2012), Female Labor Force Participation in Turkey: The Role of Skill Premium and Gender Wage Gap. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi.
- Gemide Bir Kadın (2017). Kısa Film. İnternet adresi: <https://www.facebook.com/KisaFilm.Animasyon/videos/10156047718649363>. Erişim tarihi: 26.11. 2017.
- Gökdemir A. (1992). Türkiye’de Kadın İşgücü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- IMO (2018). Empowering Women in the Maritime Community Basın Bülteni. İnternet adresi: <http://www.imo.org/en/MediaCentre/PressBriefings>. Erişim tarihi: 17.07.2018.
- IMO (2017). Women in the Maritime Industry. Film. İnternet adresi: <http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/women>. Erişim tarihi: 17.07. 2018.
- Koç K. (2014). Türkiye’de Kadın İstihdamını Arttırmaya Yönelik Çabalar: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.
- Köker E.D. (1988), Türkiye’de kadın, Eğitim ve Siyaset:Yüksek Öğrenim Kurumlarında Kadın Durumu Üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE.
- Kumar R. (1999). *Research Methodology*. London: SAGE Publication.
- Mukherjee P. (2017) A Woman Seafarer Describes the Challenges She Faces on Board Ships. Marine Insights. İnternet adresi: <https://www.marineinsight.com/life-at-sea/woman-seafarer-ship-challenges>. Erişim tarihi: 18.07. 2018.
- Munzur A.Ş. (2011). Trends in Female Labor Force Participation in Turkey in the Period 1988-2008. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
- Nakipoğlu F. (1998), Türkiye’de Kadın Yöneticilerin İş Yerlerinde karşılaştıkları Sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE.
- NAS S. (2014). Profesyonel Türk Kadın Denizcilerinin Kısa Tarihsel Süreci Üzerine Bir Araştırma. *Beykoz Akademi Dergisi*, 2(1).

- Nemlioğlu Koca Y. (2015). Denizcilikte Cinsiyet Ayrımcılığı ve Önyargı Algısı: Barbaros Denizcilik Yüksekokulu Üzerine Bir Araştırma. *Çalışma ve Toplum*, 2015/1: 151-176.
- Öztoprak S. (1999). Atatürk Dönemi Kadın Eğitimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- PRU (Piri Reis Üniversitesi) Denizcilik Fakültesi (2018). İnternet adresi: <https://www.pirireis.edu.tr/denizcilik-fakultesi>. Erişim tarihi: 16.07.2018.
- PRU (Piri Reis Üniversitesi) Denizcilik Meslek Yüksekokulu (2018). İnternet adresi: <https://www.pirireis.edu.tr/denizcilik-meslek-yuksekokulu>. Erişim tarihi: 16.07.2018.
- PRU (Piri Reis Üniversitesi) Öğrenci El Kitabı (2017). İnternet adresi: <https://www.pirireis.edu.tr/kayit-islemleri-ogrenci-el-kitabi>. Erişim adresi: 16. 07.2018.
- PRU (Piri Reis Üniversitesi) (2018). Gemi Aşçılığı Programı. İnternet adresi: <https://www.pirireis.edu.tr/on-lisans-programlari-gemi-asciligi-programi>. Erişim tarihi: 16.07.2018.
- Resmi Gazete (RG) (17.11.2009). Gemilerin Teknik Yönetmeliği. RG.Sayı: 27409.
- Resmi Gazete (RG) (31.07.2002). Gemiadamları Yönetmeliği. RG. Sayı: 24832.
- Resmi Gazete (RG) (5.12.1934). Teşkilatı Esasiye Kanununun 10-11 Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki 2599 Sayılı Kanun. RG.Sayı: 2877.
- Yakut G. (2015). Türkiye’de Kadın İstihdamı, Meslek Edindirme Kursları ve Yerel Yönetimler: İstanbul’da Bazı İlçe Belediyeleri Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE.